

Brussel: Gewest, gemeenten en OCMW's zetten zich in voor duurzame ontwikkeling

AGENDA IRIS 21

duurzamestad.brussels

Een initiatief van de Brusselse minister van Leefmilieu, Energie en Stadsvernieuwing

agenda
IRIS 21

Inhoud

Lokale Agenda 21: waarover gaat het?	3
Lekker eten met oog voor het milieu	5
Groene stad = betere biodiversiteit	8
Minder afval is perfect mogelijk!	10
Energie besparen	13
Betere verplaatsingen met respect voor de planeet	15
En nog tal van andere projecten	16
Meer info	20

Lokale Agenda 21: waarover gaat het?

Internationale context

In 1992 stelde de Wereldtop van Rio het concept Agenda 21 voor. Het gaat om een actieplan voor duurzame ontwikkeling in de 21ste eeuw, dat werd goedgekeurd door 173 staatshoofden. Lokale Agenda 21 (LA21) is de toepassing van Agenda 21 op schaal van de lokale gemeenschappen.

De 3 pijlers van duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling is gebaseerd op drie pijlers.

- **Behoud van het leefmilieu:** de impact van menselijke activiteit op de natuurlijke hulpbronnen en ecosystemen tot een minimum beperken, de biodiversiteit en het evenwicht van de natuurlijke milieus bewaren, de kwaliteit ervan verhogen.
- **Evenwichtige economische ontwikkeling:** bijdragen tot de economische ontwikkeling.
- **Sociale vooruitgang:** ieders welzijn verbeteren, zorgen voor een betere verdeling van de middelen, sociale gelijkheid versterken, strijden tegen uitsluiting, en voldoen aan de behoeften inzake tewerkstelling, onderwijs, gezondheid en huisvesting.

Voeg aan die pijlers nog de as van participatie en goed bestuur toe om projecten met behulp van de 4P's te verwezenlijken: "People, Prosperity, Planet, Participation".

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: de Agenda Iris 21

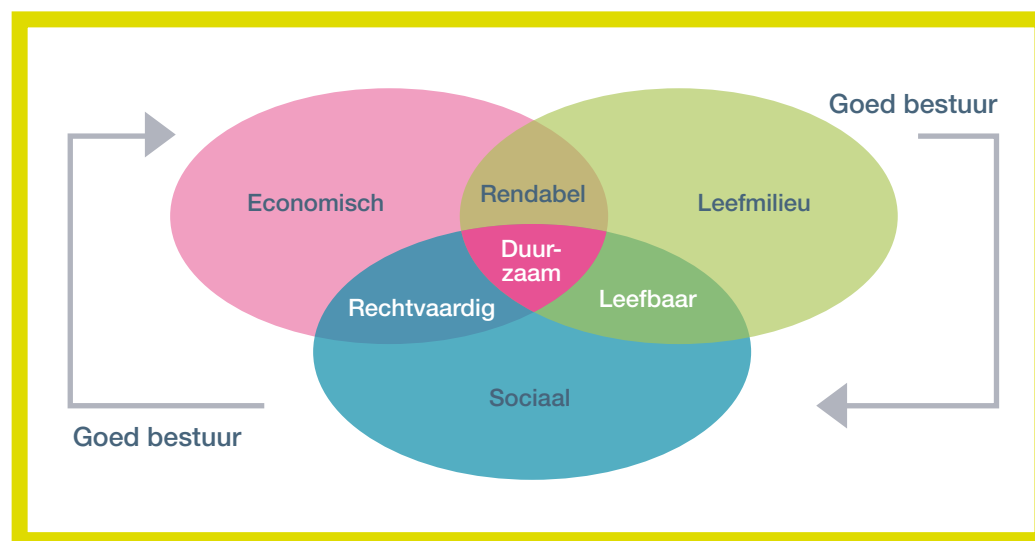
Het Gewest heeft, in 2007, een initiatief gelanceerd om de uitvoering van Lokale Agenda's 21 te promoten. Dat gebeurt via een projectoproep voor de Brusselse gemeenten en OCMW's: de "Agenda Iris 21".

De lokale overheden die laureaat zijn van zo'n oproep kunnen vier jaar lang financiële steun en stapsgewijze begeleiding genieten. Die wordt geboden door Leefmilieu Brussel, de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB) en de Stichting voor Toekomstige Generaties (STG).

Dankzij deze financiële ondersteuning kon in de meeste gevallen een coördinator worden aangeworven. Hij is de drijvende kracht van het lokale project, staat garant voor transversaliteit en samenwerking met de gewestelijke partners.

© Xavier Claes

Goed bestuur, dienstoverschrijdende samenwerking en burgerparticipatie

De Agenda Iris 21-projecten gaan uit van de deelname van lokale actoren. Zo ontstaan er nieuwe werkwijzen voor projecten en een nieuwe vorm van dialoog met de bevolking, verenigingen en andere actoren. De transversaliteit in de projecten zorgt ook voor nieuwe manieren van werken tussen de diensten van de administratie. De muren rond hun eigen specifieke dienst moeten worden gesloopt. De uitwerking van Agenda's 21 door de OCMW's is uniek voor het Brusselse project.

Hoe werkt het ?

Concreet gezien omvat een LA21 verschillende verplichte stappen:

- eerst wordt een analyse gemaakt;
- dan wordt overlegd met de verschillende actoren;
- en vervolgens wordt een actieplan (of programma) opgesteld waarbij alle deelnemende partijen op korte, middellange en lange termijn betrokken worden. Dat actieplan is het resultaat van overleg tussen de administraties, burgers en alle andere betrokken actoren (handelszaken, ondernemingen, scholen...).

Het hele project wordt gecoördineerd door Leefmilieu Brussel. De begeleiders van de VSGB en de STG bieden de gemeenten en OCMW's:

- opleidingen over de manier van samenwerken met de ambtenaren;
- een netwerk voor het uitwisselen van praktijkkennis en ervaring tussen de deelnemers aan de projectoproep;
- individuele technische en inhoudelijke opvolging;
- opvolging van de projecten door een begeleidingscomité dat waakt over de naleving van de doelstellingen en de deadlines;
- methodologische hulpmiddelen;
- promotie op het internet: agenda-iris-21.be/nl/.

Door regelmatige contacten tussen begeleiders en coördinatoren kon stapsgewijs een netwerk tussen de coördinatoren worden uitgebouwd.

Dankzij de Agenda Iris 21 kunnen de gemeenten en OCMW's deel uitmaken van de wereldwijde gemeenschap van lokale overheden die hetzelfde proces volgen. De lokale overheden voelen dat ze deel uitmaken van dit netwerk: ze voelen zich betrokken en trots. De werkwijze verleent bovendien een sterke legitimiteit aan de acties: het Actieplan wordt goedgekeurd door het College, na een grondige studie gebaseerd op een diagnose waarbij de bewoners betrokken worden. Deze studie wordt op een gestructureerde wijze voorgesteld en stelt bovendien concrete acties voor.

Samen maken we van Brussel een duurzame stad!

Lekker eten met oog voor het milieu

Op wereldvlak wordt zowat 30% van de broeikasgassen veroorzaakt door productie, verwerking, transport en bewaring van voeding. Duurzame voeding, dat betekent verse, lokale seizoensproducten die bij voorkeur afkomstig zijn uit de biologische landbouw. Duurzame voeding betekent ook voedselverspilling en oververpakking vermijden, en dierlijke en plantaardige eiwitten afwisselen.

Alle Brusselse gemeenten en OCMW's hebben duurzame voeding opgenomen in hun Agenda 21 in de vorm van allerhande acties, zoals het invoeren van duurzame grootkeukens, projecten om de bevolking bewust te maken, het organiseren van biomarkten, het opstarten van moestuinen, SAGAL's, sociale kruidenierswinkels, enz.

Duurzame grootkeukens in Anderlecht: 1.200 "duurzamere" maaltijden

De leerlingen van 25 scholen en de bezoekers van 6 sociale restaurants gezonde en duurzame voeding bieden: dat is de uitdaging die de gemeente Anderlecht is aangegaan. In totaal gaat het om 1.200 maaltijden per dag! Het resultaat is een gevarieerder aanbod van groenten en zetmeelproducten, minder vlees, meer fruit en groenten, seizoensgebonden en milieuvriendelijke voedingswaren.

Om dat te realiseren heeft de gemeente haar lastenboek grondig gewijzigd. Er zijn nieuwe aankoopcriteria vastgelegd: garanties inzake kwaliteit en continuïteit, prijs, kwaliteit van het voedselplan en promotievoorstellen.

De Challenge Duurzame Voeding van Etterbeek

De Challenge Duurzame Voeding is een proefproject gelanceerd door vzw 'Stadsboerderij Etterbeek', een initiatief van de gemeente Etterbeek.

12 gezinnen hebben zich aan een niet-alledaagse uitdaging gewaagd: hun dagelijkse voedingsgewoonten veranderen gedurende 6 maanden. Het is de bedoeling om die gezinnen bewust te maken voor alle aspecten van "duurzame" voeding en hen te tonen dat het mogelijk is om gezond, lokaal, volgens het seizoen en goedkoop te eten. Op het menu staan er heel uiteenlopende activiteiten om andere producten en andere bereidingswijzen te ontdekken: kooklessen en allerhande groepsactiviteiten, bezoek aan een boerderij en aan bio- en gewone winkels, een filmvoorstelling, voedingscoaching thuis, enz.

Om deze gezinnen te begeleiden laat het gemeentelijk team dat de activiteiten coördineert zich begeleiden door 5 coaches (kok, voedingsdeskundige, sportcoach, enz.) en deskundigen op vlak van duurzame voeding.

© Xavier Claes

Duurzaamheid versterken

Voortbouwend op het succes van dit initiatief heeft de gemeente Anderlecht beslist om nog een stap verder te gaan in haar ambities voor 2013-2015. Ze verstrengt haar eisen inzake gecertificeerde biovoedingsmiddelen, ze voegt een sociale opleidingsclausule toe en de bestellingen gebeuren online en zijn dus gedematerialiseerd.

1.200 duurzamere maaltijden per dag

12 gezinnen veranderen daadwerkelijk hun voedingsgewoonten

© Evere

© Thinkstock

Na dit experiment hebben de gezinnen hun voedingsgewoonten daadwerkelijk veranderd: minder vlees, overwegend lokale, seizoens- en bij voorkeur bioproducten, meer granen en peulvruchten, minder snacks en vette voedingsmiddelen, composteren, zelfgemaakte vaatwasproducten gebruiken, enz. En op de koop toe een erkenning als “ambassadeur duurzame voeding” om op hun beurt de inwoners van Etterbeek te sensibiliseren.

De sociale kruidenierswinkel voor en door gebruikers van het OCMW van Sint-Agatha-Berchem

Het OCMW van Sint-Agatha-Berchem wil een sociale kruidenierswinkel oprichten voor zijn bezoekers, met een productaanbod dat de drie pijlers van duurzame ontwikkeling respecteert. Om te beginnen hebben de organisatoren een testgroep met burgers (die het OCMW bezoeken) samengesteld om de invulling ervan te bepalen. Er werden verschillende workshops georganiseerd om de groep te helpen het kruideniersproject stap voor stap uit te werken. Bijvoorbeeld:

- workshop over voeding om na te denken over de verschillende producten die in het gamma zouden kunnen worden opgenomen;
- kookworkshop om lokale en seizoensingrediënten te ontdekken;
- bezoek aan een andere sociale kruidenierswinkel die via participatie is georganiseerd;
- ontmoeting met lokale producenten;
- bezoek aan de biologische groentetuin van het OCMW en aan de wijkcompost.

De inhuldiging van de kruidenierswinkel is gepland voor oktober 2013. Ook na de opening zullen er nog kookworkshops georganiseerd worden. Een boeiend gezamenlijk project.

Sociale kruidenierswinkel met aandacht voor duurzame voeding

De aangepaste groene ruimten van het OCMW van Brussel-Stad

Ecoflore, het tuiniersteam van het OCMW, is belast met het onderhouden en aanleggen van de groene ruimten die eigendom zijn van het Brusselse OCMW. Vanaf 2008 werden fruitbomen geplant in de tuin van rusthuis 'De Wilde Rozen' in Neder-Over-Heembeek. Het gaat om een honderdtal fruitbomen – lokale soorten: perenbomen, pruimenbomen en klein fruit – die in samenwerking met de bewoners en hun families geplant zijn. In de boomgaard zijn ook geurige bloembakken op hoogte geplaatst, aangepast aan personen met beperkte mobiliteit.

Daarnaast zijn er verschillende initiatieven genomen op vlak van tuinieren en het herontdekken van lokale en oude variëteiten. Die zijn in de eerste plaats bedoeld voor de gasten van het OCMW, maar ook hun familie en de buurtbewoners profiteren ervan. Een echt generatieoverschrijdend project!

Promotie van duurzame landbouw in de Neerpedezone

De Neerpedezone is een van de laatste historische restanten van het rurale verleden van het Brussels Gewest. Er liggen braakliggende terreinen en landbouwgronden die momenteel vooral bewerkt worden volgens de traditionele landbouwmethoden.

Het project van de gemeente Anderlecht bestaat er in een eerste fase in om terreinen te identificeren waarvan de pacht net vervallen is. In een tweede fase is het de bedoeling om, in overleg met de bestaande landbouwbedrijven, een duurzame landbouw te ontwikkelen die meer mens- en milieuvriendelijk is. Die nieuwe activiteiten zullen ook nieuwe lokale werkgelegenheid scheppen.

Parallel hiermee maakt de gemeente promotie voor de bestaande activiteiten inzake lokale productie en consumptie met een korte keten: verkoop op de boerderij, groentemanden, plukken in de velden, enz. Dit alles voor burgers die gezonde voedingsmiddelen uit eigen streek verkiezen.

Een kaart met verkooppunten

De gemeente Anderlecht verspreidt een kaart met de verkooppunten van "boerderij"-producten op haar grondgebied. Er staan ook verschillende landelijke wandel- en fietswegen op aangegeven.

Bewoners planten een boomgaard in Neder-Over-Heembeek

Biolandbouw in Brussel

Groene stad = betere biodiversiteit

Brussel is een groen Gewest. Bijna de helft van haar oppervlakte bestaat uit groene ruimten. Onze hoofdstad heeft een biologisch erfgoed met een uitzonderlijke verscheidenheid. De gemeenten en OCMW's namen tal van initiatieven, zoals het ecologisch beheer van openbare groene ruimten, sensibiliseringsacties rond biodiversiteit gericht op zowel oudere als jonge inwoners, stimulerende maatregelen voor een milieuvriendelijk beheer van privétuinen, enz.

Spaarzaam beheer

In Vorst is elke groene ruimte geklasseerd volgens een type onderhoud. Dankzij dit gedifferentieerd beheer is de werklust beter gespreid en wordt er verstandiger omgesprongen met de behoefte aan mest, water, enz.

Gedifferentieerd en ecologisch beheer van de groene ruimten in Vorst

Gedifferentieerd beheer betekent het beheren van elke groene ruimte in functie van haar kenmerken en functies door de meest aangewezen oplossing te kiezen wat betreft milieubehoud, biodiversiteit en type landschap met tegelijk ook aandacht voor het comfort en het visuele plezier van de bezoekers. Daarom heeft de gemeente op bepaalde plekken bloemenweiden aangeplant die slechts een of twee keer per jaar worden gemaaid en die heel wat interessanter zijn op vlak van biodiversiteit dan een kortgewiekt grasveld.

Ecologisch beheer impliceert ook het volledig achterwege laten van pesticiden, die schadelijk zijn voor het milieu. Een goede manier om de gezondheid van de gemeentewerkers en van de bezoekers van de groene ruimten te beschermen en om een plekje te laten voor de vrije natuur in de stad!

Participatieve tuinen in Etterbeek

De participatieve tuinen in Etterbeek doen hun naam alle eer aan! Ze werden opgericht in 2008, bestrijken momenteel een oppervlakte van 2.700 m² en werden ontwikkeld in nauwe samenwerking met een tiental verenigingen. Dit project is ook een voorbeeld van wat men allemaal kan doen in een stadstuin: het is een plek om te leren, elkaar te ontmoeten, ervaringen uit te wisselen en zich te ontspannen, bestemd voor de wijkbewoners, de inwoners van de gemeente en de scholen. De verenigingen die zich inzetten voor de participatieve tuinen bieden er het hele jaar door activiteiten aan.

De tuinen bevatten verschillende zones:

- Een zone voor ontspanning, rust, lezen, ontmoetingen en gezelligheid.
- Een plaats voor een gemeenschappelijke compost.
- Moestuinen waarin de bewoners hun groenten leren telen.
- Een 'historische' boomgaard om het publiek oude lokale variëteiten te leren kennen, en de technieken om ze te vermeerderen en te telen.
- Een poel en ruigte om de bezoekers te sensibiliseren voor de problemen inzake water en biodiversiteit in vochtige zones.
- Drie bijenkorven beheerd door een bewonersgroep die werd ingewijd in de bijenteelt door een professionele imker.

Groene ruimten “natuur toegelaten” in Vorst

Straf wat men allemaal kan doen in een stadstuin!

Enkele andere projecten in een notendop

- De stad Brussel en de gemeente Elsene hebben demonstratiebijenkorven geïnstalleerd op daken van openbare gebouwen: het administratieve gebouw aan de Anspachlaan in Brussel en de Mercelisbibliotheek in Elsene.
- In Elsene werd op stands tijdens de markt gesensibiliseerd rond biodiversiteit en werden er zakjes uitgedeeld met zaad voor planten die bijen aantrekken.
- Vorst en Evere organiseren opleidingen voor gemeenteambtenaren over het ecologisch beheer van groene ruimten.
- De stad Brussel verleent premies voor groendaken en groengevels aan privéhuizen.
- Jette en Ukkel stimuleren burgerprojecten voor vergroening van de openbare ruimte.
- Molenbeek en Vorst hebben een project “peterschap op boomvoeten” gelanceerd: om die te verfraaien, levert de gemeente planten die dan onderhouden worden door de bewoners.
- Ukkel heeft duurzaam beheer ingevoerd op de kerkhoven “Verrewinkel” en “Dieweg”, allebei sleutelelementen in het Groen Netwerk in het zuiden van Brussel.

1.000 m² meer

De gemeente Etterbeek gaat het terrein van de participatieve tuinen met 1000 m² uitbreiden. Men wil er, in samenwerking met het OCMW, een heuse economische activiteit ontwikkelen door middel van professionele opleiding en productie/distributie van producten via het sociaal restaurant en de toekomstige sociale kruidenierswinkel.

Minder afval is perfect mogelijk!

Getuigenis

“Deelnemen aan het College met alle werkdocumenten op een digitaal tablet is een belangrijke gedragsverandering die een aanzienlijke impact heeft op ons papierverbruik.”

*Benjamin Tillière,
gemeente Watermaal-Bosvoorde*

Een groot succes

De winkel “RecréArt” verkoopt 500 tot 600 stuks per jaar en een honderdtal andere wordt aangepast.

We produceren bijna drie keer meer afval dan in 1950! Recycleren is een betere oplossing dan verbranden of storten, maar een nog betere optie is minder afval produceren. Veel projecten van de Lokale Agenda 21 promoten afvalpreventie aan de bron. Dematerialiseren, composteren, weggeven, ruilen, herstellen, enz.: het zijn allemaal manieren om de hoeveelheid afval te beperken.

Watermaal-Bosvoorde dematerialiseert

Wat is dematerialiseren? Op kantoor betekent het bijvoorbeeld minder documenten afdrukken. Of als men toch absoluut moet printen, de gebruikte hoeveelheid papier beperken.

Net als de gemeenten Etterbeek en Anderlecht, is nu ook de gemeente Watermaal-Bosvoorde dezelfde weg opgegaan. Persoonlijke printers zijn afgeschaft, er werden sensibiliserende berichten aangebracht bij elke printer, de documenten worden recto/verso bedrukt, enz. Gedeeltelijk bedrukte vellen worden gerecupereerd en omgevormd tot notaboekjes. Laatste evolutie: alle dossiers worden op digitaal tablet doorgegeven aan de leden van het College. De documenten worden niet meer afgedrukt.

Sociale economie en afvalbeperking in het OCMW van Brussel-Stad

Twee projecten in het OCMW van Brussel combineren sociale economie en afvalbeperking.

Het eerste heet “Duo”. Meubelen en voorwerpen worden opgehaald bij particulieren om hersteld te worden door mensen in sociaalprofessionele inschakeling. Daarna krijgen personen die geholpen worden door het OCMW, ze aan een schappelijke prijs aangeboden. Op die manier krijgen werklozen een professionele opleiding en doen ze ervaring op in de sector van kleine meubelherstellingen, houtbewerking en verhuizing.

Het tweede project, “RecréArt”, geeft een tweede leven aan versleten textiel en onverkochte goederen van tweedehandswinkels. Sinds 2010 zijn verschillende initiatieven ontstaan met die onverkochte stuks als uitgangspunt: de creatie van “unieke” kledingstukken, de confectie van overgordijnen, gordijnen, patronen, enz., aanpassing en herverkoop in de winkel. Ook cursussen naaien met de machine worden tijdens het weekend georganiseerd. Personen opgeleid in dit circuit van professionele herinschakeling vinden vlotter werk en het hergebruik van verschillende producten draagt bij tot afvalbeperking.

Het college van Watermaal-Bosvoorde **bespaart op papier**

Een nieuw leven geven aan afval:
het sociale en het economische gaan hand in hand

De sociale vestiaire van het OCMW van Etterbeek

De sociale vestiaire, in werking sinds 2000, beperkte zich aanvankelijk tot het verkopen van kledij die via giften werd binnengebracht. Tegenwoordig worden die kledingstukken door naaisters aangepast aan de huidige modetrends. Zo kunnen klanten kiezen uit een “modieus” aanbod dat te koop is voor enkele euro’s. De sociale vestiaire is toegankelijk voor bezoekers van het OCMW. Het personeel van de vestiaire wordt aangeworven in het kader van de “artikels 60” (programma om personen die niet meteen aan de slag kunnen op de gewone arbeidsmarkt, elders aan een job te helpen).

Trendy tweedehands!

“Schenkingsdag” van Watermaal-Bosvoorde

Eén keer per jaar organiseert de gemeente een “Schenkingsdag”. Het principe: mensen geven objecten weg die in goede staat zijn maar die ze niet meer nodig hebben: boeken, spelletjes, kledij, enz. De burgers kunnen dan volgens een systeem van beperkte verdeling elk enkele objecten uitkiezen. De gemeente werkt met een netwerk van inwoners die zich engageren voor duurzame ontwikkeling. Ze begeleiden het initiatief, klasseren boeken en kleding, enz. en verwelkomen geïnteresseerden. Zo worden burgers gesensibiliseerd rond duurzamer verbruik.

Herbruikbare bekervan evenementen in Sint-Gillis

De gemeente heeft 3.000 herbruikbare bekervan met het logo Agenda 21 aangekocht. Die worden uitgeleend aan de verschillende gemeentelijke diensten, buurtverenigingen, enz. voor lokale evenementen.

Composteren in de kijker in verschillende gemeenten

Op initiatief van inwoners en met de hulp van vzw Worms zijn verschillende gemeenschappelijke compostpunten geïnstalleerd op braakliggende terreinen in Watermaal-Bosvoorde. De bevolking kan er organisch afval naartoe brengen en in ruil krijgt ze een deel van de compost voor eigen beplanting en bloembakken. De gemeente helpt mee met de lancering van de projecten en verschillende ervan worden daarna door de buurtbewoners zelf beheerd. Eén compostpunt verzamelt het afval van de groentekramen op de zondagsmarkt, een ander het afval van een kleuterschool. Momenteel bestaan er 7 compostpunten in de gemeente, wat een zeer positieve wijkdynamiek creëert.

Niets dan voordelen!

De sociale vestiaire van Etterbeek recycleert kledij en stoffen die anders in het afvalcircuit zouden terechtkomen en biedt ze na een trendy metamorfose opnieuw aan.

Getuigenis

“Mensen die voorwerpen binnenbrengen die ze niet meer gebruiken, zijn heel blij dat die een tweede leven krijgen.”

Myriam Brackelaire, gemeente Watermaal-Bosvoorde

Zelfs de kleuterschool composteert!

De gemeente Jette heeft een demonstratiecompostpunt geopend voor haar inwoners. Van april tot oktober worden bezoekers er elke eerste zaterdag van de maand rondgeleid door een compostmeester die informatie geeft over aangewezen praktijken. Verschillende compostmodellen zijn ter plaatse te bekijken: vaten, houten bakken, paletbakken, enz. De site bevindt zich naast de dienst Beplantingen die compostbakken verkoopt.

Een hakselmachine aangekocht door de gemeente Sint-Gillis

Goede compost vereist een bepaalde hoeveelheid houthaksel vermengd met ander organisch afval. De composteerders van de gemeente Sint-Gillis hebben een gebrek aan houthaksel. Daarom heeft de gemeente een houthakselmachine aangekocht en ter beschikking gesteld van de bevolking.

Ouders helpen minder afval te produceren in kinderdagverblijf Chant d'Oiseau

Dit kinderdagverblijf in Sint-Pieters-Woluwe heeft, in het kader van de Europese Week van de Afvalvermindering (EWAV), een sensibiliseringsactie georganiseerd voor de ouders. Op basis van een brainstorming met hen via e-mail heeft het personeel posters gemaakt met kleine handelingen die bijdragen tot afvalbeperking.

Enkele voorbeelden van acties: composteren, vers fruitsap in plaats van sap in brick, communicatie met de ouders per e-mail i.p.v. per brief, enz. De kinderkribbe heeft ook deelgenomen aan het project GreenCook ter bestrijding van voedselverspilling en behaalde het label "duurzame grootkeuken" uitgereikt door Leefmilieu Brussel in maart 2012.

Energie besparen

Traditionele energie kost steeds meer, vervuult en wordt schaarser. We hebben geen vat op de prijzen, maar er bestaan heel wat manieren om ons verbruik te beperken. De Lokale Agenda's 21 streven naar energiebesparing: lage-energie renovaties, passiefwoningen, Energieloketten, vormingen over energiebesparing, enz.

De lage-energie renovatie van "Zeepziederij Heymans"

De terreinen van de oude zeepziederij Heymans, aan de Anderlechtstraat in hartje Brussel, zijn 15 jaar lang buiten gebruik gesteld. Het OCMW van Brussel heeft er ondertussen een wooncomplex gebouwd in de vorm van een "dorp" met 42 duurzame woningen. De appartementen verbruiken weinig energie, en de lofts werden ingericht volgens de passiefstandaard, wat betekent dat het energieverbruik voor verwarming bijna nul is. De woningen worden in eerste instantie toegewezen aan de bewoners van de Anneessenswijk die bijstand krijgen van het OCMW.

Thermografische audit van de gebouwen van de Regie van het Grondbeleid in Brussel-Stad

Om de energieprestaties van gebouwen te verbeteren is het nuttig om zich eerst te vergewissen van de zwakke punten ervan. Infraroodthermografie is een techniek die de warmtelekken van een woning analyseert. De beelden zijn eenvoudig te interpreteren: de rode zones wijzen op plekken waar warmte ontsnapt.

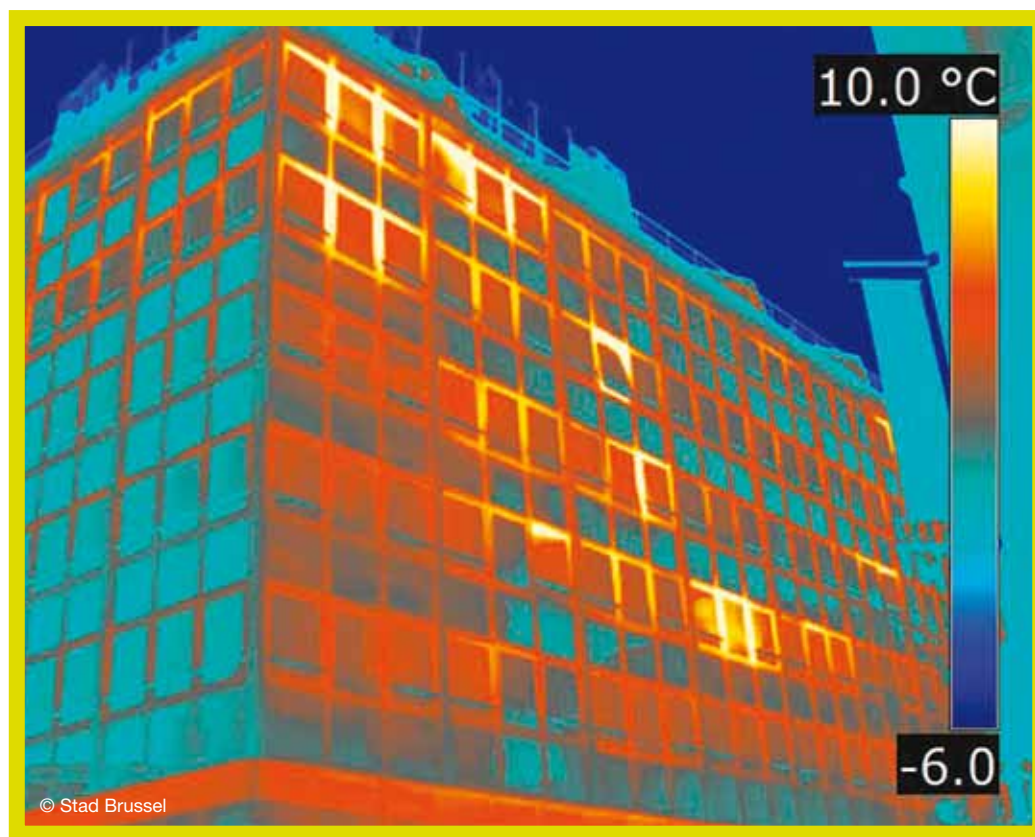
Met dit project zal de Regie van het Grondbeleid op gerichtere manier renovaties kunnen doorvoeren in gebouwen waar belangrijke "lekken" vastgesteld worden. Maar deze audit kan ook als basis dienen voor praktisch advies aan huurders.

In 2008 heeft de gemeente Watermaal-Bosvoorde met behulp van dezelfde techniek aan de bewoners van de Tuinwijken een thermografie van hun woning voorgesteld om vlot de plaatsen te identificeren waar moet ingegrepen worden om energieverlies te beperken.

"Passieve" lofts voor bewoners van de Anneessenswijk

Een prijs

Het vastgoedproject "Zeepziederij Heymans" heeft de prestigieuze "MIPIM Award 2011", categorie residentiële ontwikkeling, in de wacht gesleept. Het is ook laureaat van de projectoproep "Voorbeeldgebouwen" van Leefmilieu Brussel.

Met thermografie zijn warmtelekken vlug gevonden

© Elsene

Energieadvies en hulp voor eigenaars bij renovatie en ecoconstructie

Gezinnen met financiële problemen worden vaak dubbel gestraft: door hun laag inkomen wonen ze in panden die slecht presteren op energievlak en krijgen ze dus hoge facturen. Om dit probleem op te lossen, heeft de gemeente Elsene een proefinitiatief gelanceerd: 12 gezinnen met een laag inkomen profiteerden van een individueel begeleidingsplan over een periode van een jaar, inclusief een audit en 100 euro per gezin voor kleine energiebesparende investeringen (radiatorfolie, spaardouchekop, enz.).

Verder heeft de gemeente Ukkel een “Energiekloket” opgericht. Dit loket biedt inwoners concrete hulp om hun woning energie-efficiënt te maken. Het loket verschaft ook informatie over ecoconstructie, ingrepen om energie en water te besparen, leningen, kredieten, premies en belastingvermindering en verwijst door naar facilitatoren en auditeurs op vlak van energiebesparing.

Eco & Co: opleidingen energiebesparing in het OCMW van Sint-Gillis

Vzw CAFA en het OCMW van Sint-Gillis hebben de preventiedienst ‘Eco & Co’ ontwikkeld. Die is gratis en bedoeld voor alle inwoners van Sint-Gillis, maar vooral voor de bezoekers van het OCMW. De belangrijkste activiteiten zijn infoworkshops en individuele dienstverlening om energie te besparen.

Naast de workshops biedt Eco & Co ook volgende diensten aan:

- vereenvoudigde energieaudits thuis,
- sociale begeleiding op vlak van energie,
- een uitleendienst voor materiaal en een technotheek (Wattmeters, enz.),
- een bibliotheek en een ludotheek: boeken en spelletjes over alle thema’s die tijdens de workshops worden behandeld,
- diensten: ecowerkers gaan naar particulieren om er kleine klusjes op te knappen zodat huurders hun energie- en waterfacturen kunnen beperken.

Toenemend gebruik van hernieuwbare energie in Sint-Pieters-Woluwe

De gemeente heeft beslist om meer gebruik te maken van hernieuwbare energie. Er zijn verschillende initiatieven opgezet: sinds 2011 zijn de gebouwen van de gemeente aangesloten op groene elektriciteit; er werd een groepsaankoop van zonnepanelen georganiseerd voor de inwoners en er werd een warmtekoppelingseenheid geïnstalleerd in het sportcentrum.

Betere verplaatsingen met respect voor de planeet

Zowat 400.000 auto's rijden dagelijks rond in Brussel. Dat cijfer heeft heel wat gevolgen: files, zenuwachtig rijgedrag, risico op ongevallen en niet te vergeten luchtverontreiniging. De LA21's promoten zachte mobiliteit: met de fiets, te voet en ecologisch rijden. Manieren genoeg dus om zich slim te verplaatsen in Brussel.

Dienstfietsen voor de gemeente Watermaal-Bosvoorde

De gemeente heeft vier fietsen aangekocht voor verplaatsingen van gemeentepersoneel tijdens de diensturen. Het gaat om twee gewone fietsen en twee elektrische fietsen gezien het heuvelachtige reliëf van de gemeente. Ze zijn uitgerust met al het nodige materiaal om de regen te trotseren, dossiers mee te nemen, enz. Men plant ook om dicht bij de gemeentelijke diensten een beveiligde overdekte standplaats te installeren voor de fietsen. Het is de bedoeling om de fietsvloot uit te breiden zodat het voltallige personeel er gebruik van kan maken.

De ambtenaren van Watermaal-Bosvoorde verplaatsen zich met de fiets

Opleiding ecologisch rijden voor gemeentepersoneel van Sint-Gillis

Soepel rijden omvat een aantal gewoonten waarmee u, als u ze combineert, 20 tot 40% brandstof kan besparen! Enkele voorbeelden: snel schakelen naar een hogere versnelling, bruske optrekken en remmen vermijden, zoveel mogelijk op de motor remmen in plaats van het rempedaal in te duwen, enz. Een twaalfstal werknemers van de gemeentelijke garage van Sint-Gillis heeft 5 sessies ecologisch rijden gevolgd.

Dankzij ecologisch rijden is een besparing van 20 tot 40% brandstof mogelijk

Zachte schoolverplaatsingen in Jette en in Evere

Hoe vermijden dat auto's elkaar verdringen rond de schoolpoort? Door ouders en kinderen te motiveren om met het openbaar vervoer of te voet naar school te gaan. Het Gewest heeft in dat verband ervoor geijverd om voetgangersrijen te organiseren tussen centrale plaatsen (bv. een metrostation) en de school. Verschillende gemeenten hebben positief gereageerd op die oproep, waaronder Jette dat twee rijen met een twintigtal kinderen heeft ingevoerd. Deze dienst is gratis.

Een gezonde wandeling voor de kinderen, minder auto's voor de schoolpoort

In Evere wordt de begeleiding van de voetgangersrijen, binnen het project "Pedibus", via een beurtrol georganiseerd door de ouders en de bevoegde opzichters. De leerlingen van de school 'Clair-vivre' hebben twee rijen uitgestippeld om 4x/week naar de Muziekacademie te gaan en de leerlingen van de school 'La Source' vormen 2x/week een rij. De gemeente wil het aantal voetgangersrijen graag uitbreiden.

Fietsboxen in Schaarbeek

Veel gemotiveerde fietsers raken ontmoedigd door het gebrek aan veilige en overdekte fietsenstallingen. Verschillende gemeentediensten, lokale verenigingen (Jeunes Schaerbeekoïse au Travail, Recyclart, Gracq, enz.) en burgers hebben een oplossing voorgesteld: een individuele box die overdekt en afgesloten is. De gemeente heeft er 18 geïnstalleerd. Extra ecologische toets: er zijn groendaken op de fietsboxen aangelegd!

Voetgangersrijen in Jette: goed voor iedereen

Ouders zitten 's morgens niet meer vast in het drukke verkeer, de kinderen geraken veilig op school en zijn fysiek actief: een korte ochtendwandeling is goed voor iedereen!

© Evere

18 beveiligde fietsboxen

En nog tal van andere projecten

Een video over 'Netheid' in Etterbeek

Tijdens het evenement werden er interviews afgenomen die binnenkort zullen gebruikt worden om een educatieve en pedagogische video te maken over netheid en afvalbeheer. Alle betrokken actoren komen aan het woord: leerlingen, burgers, handelaars, netheidswerkers, enz.

LA21-projecten kunnen ook gericht zijn op andere sectoren, zoals afvalbeheer, water, duurzame handel, ecobeheer, enz. Hieronder stellen we u enkele van deze projecten voor.

Etterbeek sensibiliseert rond netheid en afvalpreventie

In 2012 werd een affichewedstrijd georganiseerd rond het thema "Een schonere stad? Da's ook jouw taak!": 45 deelnemers, waaronder een school, hebben hun werk ingediend. De winnende affiches werden tentoongesteld op de achterkant van 70 stratenplannen in de gemeente en alle affiches waren ook te zien op het gemeentehuis. Een "SchooneStratenStoet" is doorheen Etterbeek getrokken, met personeel en voertuigen van de dienst Netheid, fanfares en straattheater. Er werden meer dan 700 "netheidspakketten" uitgedeeld.

In Ukkel: beter beheer van het regenwater

Bij overvloedige regen heeft Ukkel te kampen met overbelasting van de openbare riolen en soms met overstromingen. De gemeente biedt haar inwoners een premie voor regenwaterinfiltratie. Zo wil ze de installatie bevorderen van verschillende systemen waardoor het regenwater rechtstreeks in de bodem kan sijpelen (zinkputten, afwateringsgreppels, drainbuizen, enz.).

Nog een ander project dat bestudeerd wordt: de "Sint-Jobstrook". Het is de bedoeling om langs de steenweg een grasveld aan te leggen met wandelpaden waarin systemen zijn verwerkt die de insijpeling van regenwater bevorderen.

Een schonere stad? Da's ook jouw taak!

Proefexperiment in Ukkel

Dit type beheer van het regenwater en van de overstromingen is een primeur voor de gemeente Ukkel en kan dienen als proefexperiment voor andere openbare ruimten en privétuinen.

© Thinkstock

Sociale cohesie: speelstraten in Sint-Gillis

De openbare weg afsluiten voor het verkeer tijdens schoolvakanties: dit project heeft als groot voordeel dat de kinderen de straat helemaal voor zich hebben en dat de buurtbewoners gezellig kunnen samenzitten. Kortom, plaatsmaken voor een echt wijkleven. Na een informatiesessie en contacten met wijkverenigingen hebben zeven straten zich kandidaat gesteld om deel te nemen aan het project. Een echt succes waar de buurtbewoners erg blij mee zijn. Tegelijk worden duurzame activiteiten voorgesteld aan de bewoners: fietsworkshops, spelletjes over duurzame voeding, enz.

De straat opnieuw inpalmen!

Nieuwe passiefwoningen van het OCMW van Brussel in Neder-Over-Heembeek

Het project “Bruyn Noord” voorziet de bouw van 200 passiefwoningen, een polyvalente zaal en een winkel in Neder-Over-Heembeek. Er werd bijzondere aandacht besteed aan duurzame stadsplanning in openbare/semi-privéruimten. Sociale interactie (gemeenschappelijke zaal), zachte mobiliteit (87 fietsstallingen), voorzieningen voor mensen met beperkte mobiliteit en het aanleggen van gemeenschappelijke moestuinen, zijn daar enkele voorbeelden van.

Ecobeheer: verschillende gemeenten zijn ecodynamisch!

Het label ‘Ecodynamische onderneming’ is een officiële erkenning van de goede praktijken en het milieuvriendelijke beheer in Brusselse ondernemingen en instellingen. Dit label wordt uitgereikt door het Gewest (Leefmilieu Brussel). Verschillende gemeenten hebben dit label behaald voor hun diensten: Anderlecht, Evere, Etterbeek, Jette, Watermaal-Bosvoorde, Brussel.

De initiatieven genomen om dit label te behalen, zijn zeer uiteenlopend:

- ontwikkeling van technologieën voor ecoconstructie: plaatsing van zonnepanelen, houten raamwerk, natuurlijke verf, groendaken, enz.;
- uitwerking van een bedrijfsvervoerplan;
- opnemen van milieugebonden clausules in lastenboeken voor schoonmaakproducten, bureaubenodigheden en andere aankopen;
- aankoop van ‘schonere’ voertuigen voor het gemeentelijk wagenpark;
- enz.

Opleiding van gemeentebambtenaren in Duurzame Ontwikkeling voor de gemeente Etterbeek

Deze verplichte opleiding bestemd voor alle 650 gemeentebambtenaren, die eind 2009 en begin 2010 plaatsvond, was bedoeld om het gemeentepersoneel te sensibiliseren voor de uitdaging van duurzame ontwikkeling in het leven van alledag en binnen de gemeente. Het was ook de uitgelezen kans om de aanpak van LA21, de doelstellingen en de gevolgen ervan toe te lichten. Er werden gemengde groepen (administratie, arbeiders) van 20 personen gevormd om deel te nemen aan de opleidingen.

Getuigenis

“De gemeente Sint-Gillis zou graag een valiesje met animatie- en informatietools over duurzame ontwikkeling samenstellen, voor gebruik door de buurtbewoners en voor activiteiten met jongeren.”

Sandrine Snyers, gemeente Sint-Gillis

Onmiddellijke resultaten in Etterbeek

De bescherming van het leefmilieu en LA21 hebben sindsdien geen geheimen meer voor de gemeentebambtenaren. Zij hebben een hele reeks suggesties en voorstellen tot actie gedaan voor een duurzamere ontwikkeling van de administratie en de gemeente. Bovendien heeft de opleiding geleid tot de oprichting van een ‘Eco-Team’ binnen het gemeentebestuur.

© EcoRes

Opleiding van conciërges in de gemeente Sint-Gillis

In april 2011 heeft de gemeente Sint-Gillis de conciërges van scholen, overheidsgebouwen, enz. samengebracht voor een opleidingssessie. In het eerste luik van de opleiding (de ochtendsessie) werd er gesensibiliseerd rond klimaatverandering en werd er een presentatie gegeven over wat de gemeente al verwezenlijkt had op energievlak (evaluatie van het verbruik, investeringen, verwarmingsketels, verlichting, enz.). In de namiddag werd er getoond hoe een nieuwe verwarmingsinstallatie te gebruiken. De opleiding werd aangevuld met de begeleiding van 7 conciërges in de scholen, inclusief een bezoek aan de technische installaties, om de sterke en zwakke punten ervan onder de aandacht te brengen en om de verbeteringen te bekijken die ze zelf voorstelden. De besparingen volgden al snel: 50.000 euro op één jaar!

Een opleiding die 50.000 euro heeft opgeleverd!

Het OCMW van Vorst en het eco-irisproject

Het openbaar vervoer gebruiken, uw energierekening doen dalen, deelnemen aan gemeenschappelijk composteren, een moestuin aanleggen, uw dak of gevel vergroenen, enz.: allemaal handelingen die kunnen worden beloond met de 'complementaire' munt de "eco-iris" (waarbij 1 eco-iris 10 cent waard is) die vervolgens in lokale handelszaken kan worden gebruikt. Deze "aanvullende munt" kan nadien circuleren tussen de winkeliers, tussen particulieren, enz. Dit gewestelijk project moedigt duurzaam leven aan en wil de lokale economische ontwikkeling ondersteunen.

In Vorst en Schaarbeek werden er twee proefprojecten opgezet. In Vorst neemt het OCMW deel, onder meer via de organisatie van workshops voor het maken van milieuvriendelijke schoonmaakproducten en door elke eerste woensdag van de maand, van 15u30 tot 17u30, een eco-iriskantoor open te houden. Het OCMW neemt deel aan dit project omdat duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding tot zijn prioriteiten behoren. Door de OCMW-bezoekers te motiveren aan het project deel te nemen, draagt het OCMW bij tot de waardering van hun milieuvriendelijke keuzes en de verhoging van hun koopkracht.

Eco-irissen?

Positieve actie voor het leefmilieu en ondersteuning van de lokale economie

Meer info

Voor alle details over de Lokale Agenda's 21: agenda-iris-21.be/nl/

Gewestelijke coördinatie:

Leefmilieu Brussel:
www.leefmilieubrussel.be/agenda21

Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:
www.avcb-vsgeb.be

Stichting voor Toekomstige Generaties: www.stg.be

Andere informatie vindt u op de websites van de gemeenten die betrokken zijn bij LA21:

- Anderlecht: www.anderlecht.irisnet.be
- Sint-Agatha-Berchem: www.berchem.irisnet.be
- Brussel: www.brussel.irisnet.be
- Etterbeek: www.etterbeek.irisnet.be
- Evere: www.evere.irisnet.be
- Vorst: www.vorst.irisnet.be
- Elsene: www.elsene.irisnet.be/site/nl/agenda21
- Jette: www.jette.irisnet.be
- Sint-Jans-Molenbeek: www.molenbeek.irisnet.be
- Sint-Gillis: www.stgillis.irisnet.be
- Sint-Joost-ten-Node: www.stjoost.irisnet.be
- Schaarbeek: www.schaarbeek.irisnet.be
- Ukkel: www.ukkel.irisnet.be
- Watermaal-Bosvoorde: www.watermaal-bosvoorde.irisnet.be
- Sint-Lambrechts-Woluwe: agenda21wsl.wordpress.com (FR)
- Sint-Pieters-Woluwe: www.agenda21woluwe1150.be

OCMW's betrokken bij LA21:

- OCMW van Sint-Agatha-Berchem: www.ocmwberchem.irisnet.be
- OCMW van Brussel: www.ocmwbru.irisnet.be
- OCMW van Etterbeek: www.ocmw-etterbeek.irisnet.be
- OCMW van Vorst: www.ocmwvorst.irisnet.be
- OCMW van Sint-Jans-Molenbeek: www.ocmw-molenbeek.irisnet.be
- OCMW van Sint-Gillis: www.ocmw1060.be
- OCMW van Sint-Lambrechts-Woluwe: www.ocmw1200.be

Coördinatie: Louis Grippa

Redactie: Fade In

Leescomité: Pascale Alaime, Louis Grippa, Florence Didion, Rik De Laet, Isabelle Degraeve

Layout: Laurence Jacmin

Wettelijk depot : D/5762/2013/08